

هزار صندوق مگس کوه گیلو

در بیاض تاج‌الدین احمدوزیر مورخ ۷۸۲ که از پر مطلب‌ترین سفینه‌های قدماست و فوایدی در بر دارد که هر یک منحصر به همان جاست، چند نامه و شعر آمده است که نام منشی و نویسنده آنها به علت افتادگی و درهمی اوراق بیاض مکتوم است. ولی آنقدر که مشخص است این است که نویسنده آن نامه‌ها در زمان کتابت آن مجموعه در گذشته بوده است. به همین مناسبت به دنبال چند نامه‌ای که از او نقل شده جمله «علیه الرحمة» به تحریر درآمده است.

این چند نامه و شعرها که در صفحات ۸۸۱ تا ۸۹۲ نسخه چاپی بیاض (اصفهان ۱۳۵۳) درج شده ممکن است به خط محمدبن محمود بن محمد محرر شبانکاره‌ای باشد.

آنچه از میان آن چند نامه، اهمیت خاص دارد، مکتوبی است که منشی مذکور در طلب زنبور عسل نوشته و از مخاطب خود خواسته بود «یکصد هزار صندوق مگس کوه گیلو» به جانب او روانه کند. پس مشخص است که در قرن هشتم در کوه گیلو زنبور عسل آنقدر بوده است که یکهزار صندوق آن را کسی از محلی دیگر خواسته بوده است تا برای او بفرستند. زیرا با نزول آفات سماوی، زنبورهای آن «ولایتی» که آن منشی و احتمالاً امیری که منشی مذکور از اتباع او بوده است از میان رفته و پراکنده شده بوده‌اند. این است متن نامه مذکور:

و من منشآتہ - علیہ الرحمة - فی طلب النحل

انها می‌کند که در ولایت این مملکت امرا و لشکریانی که به منشور «و اوحی ربک الی النحل ان اتخذی من الجبال بیوتاً و من الشجر و مما یرعشون» پیوسته بر شواحق کوهسار و شمار یخ‌اغصان و اشجار در خزان و بهار خیمه‌های مسدس و مثنی از خز ادکن در یکدیگر می‌پیوستند و در ییلاخ و قیشلاخ از لطایف زهرات «ثم کلی من کل الثمرات کالطیر یقع علی الشجر و یأکل من الثمر و لایدری ما الخبر» علفخوار می‌کردند لشکری جزار

که به حکمت آفریدگار همه به اسنان آبدار و ناوک آتشبار از ما در فطرت در وجود آمده‌اند. کوه گیلو ایشان چون مویک سلیمان در میدان هوا، جولان کردی، حشمی نامدار و حشری فرمانبردار تابع امر و نهی و مشرف به الهام و وحی در سکون مسالک «فاسلکی سبل ربک ذلاً» هریک مخصوص به هدایتی و در باب شیرین کاری آیتی. هر فردی از افراد مشتعل بر امور متضاد از نوش و نیش، و مرهم و ریش، و داء و دواء، و رنج و شفا. فوّهات ایشان زهاب چشمه «و انهار من عسل مصقی» مدتی است تا بواسطه هجوم یاوگیان آفات سماوی از مفرد خانه‌های [ی] ارضی جلا کرده «کأنهم جراد منتشر» در اطراف متفرق گشته‌اند.

شعر

دخل الزمان علیهم فتبدوا و تشتتوا و تفرقوا أیدی سبا

و محرر دار و خانه «و یخرج من بطونها شراب مختلف الوانه فیه شفاء للناس» که به حقیقت دارالشفاء عموم خلایق بود معطل گذاشته، بنا بر فرط اتحاد اعلام رفت اگر نواب نامدار اشارت فرمایند و یک هزار صندوق مگس‌های [گزیده] کاندترین ملک چو طاوس نگارند مگس از نحلات کوه گیلو روانه گردانند به سوابق الطاف ملحق و مضاف گردد. و السلام علی جنابه العالی.

توضیحی دیگر اینکه در صفوة الصفاى این بزآز تفصیلی درباره «نحل» دارد که به دنبال متن مذکور در فوق به یکبار خواندن ارزش دارد.

ایرج افشار، [مجله کلاک، شماره ۷۶ - ۷۹]

در خور ذکر است که گزیده‌هایی از بیاض تحت عنوان نخب بیاض به گزینش و تصحیح آقای جویا جهانبخش در عداد آثار این دفتر قرار گرفته و درآینده به زیور طبع آراسته خواهد شد.